

Madis Somelar

ÜHISKONNAÕPETUSE ÕPIK 6. KLASSILE

---

maurus

Väljaandja kinnitab õpiku vastavust põhikooli riiklikule õppekavale ning haridus- ja teadusministeeriumi poolt õpikirjandusele kehtestatud nõuetele.

Madis Somelar

Ühiskonnaõpetuse õpik 6. klassile

Retsenseerinud Maie Nõmmik ja Riina Voltri
Toimetanud Mirjam Puumeister, Tarvo Siilaberg
Kujundanud Heisi Väljak
Keeletoimetaja Piret Pöldver
Kunstnik Anu Jalas

ISBN 978-9916-663-74-5
Autoriõigus: Maurus Kirjastus OÜ, 2023
Esmatrükk 2014
Neljas, parandatud ja täiendatud trükk 2023

Kirjastus Maurus
Tartu mnt 74, 10144 Tallinn
Telefon 5919 6117
www.kirjastusmaurus.ee
tellimine@kirjastusmaurus.ee

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Ilma autoriõiguse omaniku kirjaliku loata pole lubatud ühtki selle väljaande osa paljundada ei mehaaniliselt ega muul viisil.

Sisukord

1.	Erinevad rahvad ja nende traditsioonid	6
2.	Peamised usundid Eestis	10
3.	Inimeste võrdõiguslikkus ühiskonnas	14
4.	Eesti Euroopa kaardil	18
5.	Ühiskond ja inimese identiteet	24
6.	Demokraatlik ühiskond	28
7.	Seadused ning neist lähtuvad õigused ja kohustused	32
8.	Lapse õigused ja kohustused	36
9.	Riigikogu – Eesti Vabariigi parlament	40
10.	Vabariigi valitsus – riigi täidesaatev võim	44
11.	Eesti Vabariigi president	48
12.	Eesti Vabariigi kohalikud omavalitsusüksused: vallad ja linnad	52
13.	Kokkulepete sõlmimine demokraatlikus riigis	56
14.	Kodanikuühiskond	60
15.	Kodanikualgatuslikud ühendused	64
16.	Kodanikualgatusel põhinev kaitseliit ja Eesti skautide ühing	68
17.	Majandussüsteemid	72
18.	Pere eelarve	76
19.	Aja planeerimine	80
20.	Karjääri planeerimine	84
21.	Töökultuur ja tööetika	88
22.	Teadlik ja säästev tarbimine	92
23.	Teabe leidmine	96
24.	Autorikaitse	100
25.	Reklaam	104

Õpiku kasutajale

Kindlasti oled kuulnud, et õppeained jagunevad erinevatesse rühmadesse. Näiteks matemaatika kuulub reaalarainete hulka, eesti keel ja kirjandus on aga humanitaarained. Sel õppeaastal alustad Sa ühiskonnaõpetuse õppimist ning see aine kuulub hoopis kolmandasse rühma: sotsiaalainete sekka. Ühiskonnaõpetusega on tihedalt seotud ajalugu ja geograafia. Näiteks õpid ajalootunnis, kuidas ühiskond on kujunenud, millal ja kus tekkisid esimesed riigid ning kuidas neid valitseti. Õppides ühiskonnaõpetuses Eestis elavate erinevast rahvusest inimeste kohta, saad seda omakorda seostada geograafiatunnis käsitletuga.

Käesolev õpik jaguneb neljaks osaks: sotsiaalsed suhted; demokraatia; töö ja tarbimine ning meedia ja teave. Lisaks põnevatele teemadele on see õpik ka oma kujunduselt huvitav. Näiteks leiad küsimused ja ülesanded teksti seest, tähistatult sümboliga , ning olulisemad mõisted on lahti kirjutatud lehekülgede äärtel. Mõisteid on mitmesuguseid: põhimõistetest, nagu *demokraatia*, kuni võõraste, esmakordselt mainitud sõnadeni, nagu *defitsiit*. Samuti on õpikus viiteid erinevatele materjalidele – näiteks Eesti Vabariigi põhiseadusele, ning küsimusi ja ülesandeid, mis suunavad väljastpoolt lisamaterjale otsima.

Loodame, et leiad sellest õpikust palju uut ja huvitavat!

Qr-koodi abil on viited nutiseadmes kergesti avatavad.

1. Erinevad rahvad ja nende traditsioonid

Maailmas on ligi 200 riiki, millest üks on 24. veebruaril 1918. aastal välja kuulutatud Eesti Vabariik. Meie riigis elab umbes 1,3 miljonit inimest, kelle hulgas on rohkelt erinevaid rahvuseid. Mis teeb aga ühest rahvusest rahvuse? Kuidas mitmekesistavad erinevad kultuurirühmad meie ühiskonda?

Igäühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus

Rahvust ühendab etniline identiteet ehk rahvuslik kokkukuuluvustunne, mis võib põhineda näiteks keelel, kultuuril, usul, aga ka muudel teguritel. Suurem osa Eestis elavatest inimestest on rahvuselt eestlased – ligi 70 protsenti. Suurima rahvusvähemusrühma Eesti territooriumil moodustavad venelased, keda on umbes 25 protsenti. **Rahvusvähemuseks** nimetataksegi teatud rahvusest inimesi, keda on vastavas piirkonnas (maakonnas, riigis) põhirahvusest vähem. Lisaks eestlastele ja venelastele elab Eestis veel näiteks ukrainlasi, valgevenelasi,

soomlasi, tatarlasi, juute, lätlasi, leedukaid ja poolakaid. Seega on Eesti **paljurahvuseline riik**, kus põhirahvuseks on eestlased ning vähemusrahvusteks mitmed teised rahvad.

Selleks, et teises riigis elades ei unustataks oma kombeid, traditsioone ega keelt, võib luua erinevaid **rahvuskultuuriühinguid**. Selliseid ühinguid, mis aitavad säilitada oma kultuuri ja rahvuslikku eripära, on Eestis tänapäeval üle 300. Näiteks tegutseb Pärnus ingerisoomlaste selts, Narvas juudi kogukond ja Narva Rootsi selts. Nende ühingute eesmärk on edendada oma rahvusele iseloomulikke traditsioone ning õpetada nooremale põlvkonnale keelt ja kombeid.

Eesti Vabariik on demokraatlik ehk rahva võimuga riik, mistõttu meie põhiseaduse § 49 sätestab: „Igäühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus.“ See tähendab, et meie riigis austatakse eri rahvustesse kuuluvate inimeste õigust olla omanäoline ning säilitada oma rahvusele iseloomulik keel ning traditsioonid.

- **Nimeta oma kodukohas (või Eestis) elavaid rahvusrühmi. Kas nende inimeste eluolu erineb millegi poolest Sinu omast?**
- **Mida tähendab Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestatud põhimõte, et igäühel on õigus säilitada oma rahvuskuuluvus? Too selle kohta kaks näidet.**

Rahvus on ajalooliselt kujunenud inimkooslus, mis põhineb ühtsel keelel, kultuuril, usul või mõnel muul identiteedi teguril.

Riik on mingil kindlal territooriumil sõltumatut võimu teostav avalik-õiguslik süsteem.

?

Erinevad kultuurirühmad mitmekesistavad ühiskonda

Ajalooliselt on Eestisse elama asunud mitmeid vähemusrahvusi, kuid paljud neist on nüüdseks meie aladelt lahkunud.

Sajandeid tagasi tulid Lääne-Eestisse ja sealsetele saartele elama rootslased, keda eesti ajaloos tuntakse **rannarootslaste** või eestirootslaste nime all. Nad kõnelesid rootsi keele eestirootsi murret. Rannarootslased elasid peamiselt Ruhnu saarel, Vormsil, Osmussaarel ja Noarootsi poolsaarel. Rannarootslastel oli omanäoline kultuur, see tähendab, et nende majade ehitamise ja põlluharimise viis, usk, talurahvakombed ja ka rahvarõivad erinesid eestlaste omadest. Kui mitu erinevat rahvust elavad lähestikku ning omavahel suhtlevad, mõjutavad nende kultuurid üksteist. Nii ongi näiteks Rootsi rahvariided mõjutanud Hiiumaa rahvariiete välimust – eeskujuga võeti naabruses elavatelt

rannarootslastelt. Teise maailmasõja lõpuaastail lahkus suur osa rannarootslasi siinsetelt aladelt.

Kui Eesti alad 13. sajandil ristiusustati, tuli siia elama palju sakslasi. Aja jooksul hakati neid nimetama **baltisakslasteks** – need on sakslased, kes elavad Baltimaades. Nii mõnedki baltisakslased olid kuulsad maalikunstnikud, skulptorid, arhitektid ja Tartu ülikooli õppejõud. Nad olid sajandeid siinse maa valitsejad ja kultuuri kujundajad, näiteks on mitmete Eesti linnade hooned tugevalt mõjutatud saksa kultuurist – Tallinna vanalinn, Oleviste kirik jne. Tänapäevalgi peetakse nii mõneski Eestimaa paigas gildi- ja hansapäevi, mille juured ulatuvad keskaegsesse hansakaubandusse, kus kandev roll oli jällegi sakslastel. Paljud baltisakslased – nagu rannarootslasedki – lahkusid Eestist teise maailmasõja ajal.

Praeguseni elavad aga Peipsi järve läänekaldal **vanausulised**. Vanausulised on venelased, kes ei

www.integratsioon.ee

Loe mitmekultuurilise ühiskonna kohta. Millega tegelevad rahvusvähemuste kultuuriseltsid?

Mõnedes Eesti linnades on traditsiooniks saanud tähistada hansapäevi keskaegse laada ja tolleaegse meelelahutusega.

Kultuur – kõige üldisemas mõttes inimtegevus ja selle tulemus. Kultuur hõlmab selliseid valdkondi nagu keel, traditsioonid, uskumused, kombed, teadmised, õigus, moraal jne.

Kolkja külas asuvas vanausuliste muuseumis saab tutvuda vanausuliste traditsiooniliste riiete, tarbesemete, tööriistade, raamatute ja muuga.

saanud 17. sajandil enam Venemaal elada, sest neid hakati usu pärast taga kiusama. Sel ajal viis Venemaa valitseja läbi usureformi ning neil, kes jäid vanale usule kindlaks, tehti elu Venemaal väga raskeks. Lõpuks oli vanausulistel tarvis leida uus elukoht. Nii jõudsidki nad meie aladele, Peipsi järve kaldale.

Eesti vanausulisi ühendab tänapäeval vanausuliste ühing. Vanausuliste kultuuriühingutes ja muuseumites näeb nende traditsioonilisi rõivaid, käsitööd, tööriistu ja majapidamisesemeid. Nende jumalateenistused on omapärased – kirikuruumid on meestele ja naistele eraldi ning naisterahvad peavad kirikus oma juuksed kinni katma.

Lisaks vähemusrahvustele mõjutavad Eesti Vabariigi elanikkonna kultuurilist palet ka erinevad kultuurirühmad eestlaste endi hulgas. Näiteks on omanäoline **setode kultuuriruum** Kagu-Eestis ja **kihnu kultuur** Kihnu saarel. Esimese puhul on tuntud seto leelo ehk seto mitmehäälnelne laulutraditsioon, mis kanti 2009. aastal UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirja. UNESCO kaitse all on ka Kihnu kultuuriruum. Viimast on põhjalikult uurinud Ingrid Rüütel (tema abikaasa Arnold Rüütel oli aastatel 2001–2006 Eesti Vabariigi president).

2004. aastal liitus Eesti Vabariik **Euroopa Liiduga** ning pärast seda on erinevate vähemusrahvuste tulek

UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirjas on ka eestlaste laulu- ja tantsupidude traditsioon.

Laulupidu on osa eestlaste identiteedist ehk ühtekuuluvustundest.

Eestisse suurenenud. Meie koolides õpib üha rohkem teisest rahvusest inimesi, kellel on erinevad tõekspidamised ja arusaamad. Erinevate traditsioonide ja kommete tundmine

aitab mõista ka meile võõraste rahvaste käitumist, nende religiooni ning tavasid, ennetada võimalikke arusaamatusi ning soodustada omavahelist koostööd.

- **Selgita oma sõnadega, mida tähendab rahvus.**
- **Too näiteid erilistest kommetest või traditsioonidest oma kodukohast.**
- **Sageli teataksegi Eestit laulupeo kaudu. Mis teeb Sinu arvates laulupeost märgilise sündmuse? Mida laulupeol osalemine noortele annab?**

?

2. Peamised usundid Eestis

Eelmisest peatükist lugesid, et on oluline mõista eri rahvuste traditsioone ja kombeid. Tähtis koht ühe rahvuse kultuuris on aga kindlasti ka religioonil. Sellest peatükist saad teada, mis on maailma kaks suurimat religiooni ja milline roll on religioonil Eesti Vabariigis.

Euroopa on valdavalt kristlik piirkond

Euroopa on läbi aegade olnud suures osas **kristlik** piirkond. Kuigi **religioonil** ei ole paljude eestlaste jaoks enam sama tähendust ja mõju, mis oli sajandeid tagasi, kuulub ka Eesti kristlikku kultuuriruumi. Eesti Vabariigis kehtib tänapäeval usuvabadus – igaüks võib uskuda seda, mida soovib. Eestis puudub ka riigikirik ehk riigiga seotud ja eesõigus- tega kirik.

Me tähistame kristlikke pühaid, nagu lihavõtteid ja jõule. Suurel reedel ja jõulude ajal ei toimu koolitööd ning tihti on ka tööl käivatel inimestel siis vabad päevad. Samas pole kiriklikud pühad riigipühad ning neil päevil ei heisata riigilippu, nagu seda tehakse riigipühadel, näiteks 24. veebruaril ja 20. augustil. Jõulude ja lihavõtte ajal toimuvad jumalateenistused, mida on võimalik ka televiisorist vaadata. Nende kristlike pühade oluliseks pidamine näitab, et vaatamata usuvabadusele on meid kõige rohkem mõjutanud kristlik kultuur.

Pea igal religioonil on oma pühakoda ning pühakiri. Kristluse rajajaks oli rändjutlustaja **Jeesus**, kes tegutses 1. sajandil pKr. Jõulude tähistamisega meenutataksegi Jeesuse sündi. Algselt oli kristlik kirik terviklik ning seda nimetati **katoliku kirikuks**. 11. sajandil lõhenes see aga kaheks: kreekakatoliku ehk õigeusu kirikuks ja roomakatoliku kirikuks. Esimese kiriku pea on patriarh, teise oma Roomas elav paavst.

Kristlaste pühakoda on **kirik**. Eestis on palju kirikuid – neid hakati siinsetele aladele ehitama pärast ristiusustamist 13. sajandil. Kristlikke pühakodasid rajatakse Eestis veel praegugi. Kõik, nii roomakatoliku, õigeusu kui ka luteri kirikud on kristlikud, tegu on lihtsalt erinevate kristluse harude kirikutega. Nende kirikud näevad ka erinevad välja, seda nii väljast- kui ka seestpoolt.

Kõigi kristlaste püha raamat on **piibel**, mis koosneb vanast testamendist ja uuest testamendist. Eesti keelde tõlgiti piibel 18. sajandil.

Eestis tegutsevad näiteks ka Jehoova tunnistajatest ja

Religioon on uskumuste, tavade ja normide süsteem, mille keskmes on jumalikeks, pühadeks või üleloomulikeks peetavad jõud.

**Kreekakatoliku
ehk õigeusu
kirik**

**Roomakatoliku
kirik**

Luteri kirik

*Näiteks Skandinaavia
poolsaarel elavad rah-
vad, samuti soomlased
ja eestlased on peami-
selt luterlased.*

Kalvinistlik kirik

*Tänapäeval põhineb
USA elanike religioon
suuresti uusajal Põhja-
Ameerikasse väljaränna-
nud kalvinistide usulistel
tõekspidamistel.*

Anglikaani kirik

*Näiteks Suurbritannia
riigikirik on anglikaani
kirik.*

mormoonidest **misjonärid** ehk usulevitajad. Mõlemad usurühmad loevad end kristlasteks, kuid nende tõekspidamised on näiteks luterlaste omadest mõneti erinevad. Nii

ei tähista Jehoova tunnustajad sünnipäevaid ega riigipühasid, ei osale kaitseväeteenistuses ega laula kaasa riigi hümnid. Eestis ilmub Jehoova tunnustajate ajakiri Vahitorn.

- **Mis roll on kristlikul religioonil tänapäeva Eesti Vabariigis? Millise kristliku kiriku traditsiooniga oled Sina kõige rohkem kokku puutunud? Miks?**
- **Kuidas tähistatakse kristlikke pühi Sinu kodus?**
- **Muistsed eestlased kummardasid enne ristiusu saabumist loodust ja esivanemate hingi. Meenuta 5. klassis õpitust, milliseid muutusi tõi endaga kaasa ristiusk meie esivanematele.**

Konstantinoopoli oikumeeniline patriarh Vartholomaios I on küll õigeusu kirikupeadest kõige tähtsam, kuid tal ei ole samasugust võimu teiste üle nagu on paavstil teiste roomakatoliku kirikupeade üle.

Rooma paavst Franciscus.

Loe lisaks: „Eesti ajaloo õpik 5. klassile. Pääsukese lend läbi ajaloo“. Maurus, 2015. Lk 54–57.

Huvi korral vaata ka GIF-i nelja maailma suurima usundi ajaloolisest levikust. Kollane on hinduism, punane budism, sinine kristlus, roheline islam.

Kaaba on islami tähtsaim pühamu. Islamiusulised palvetavad viis korda päevas näoga Meka suunas, kus asub Kaaba tempel. Võimalusel peaks iga islamiusuline kord elus käima seal palverännakul.

Erinevaid religioosseid tõekspidamisi

Kiriku mõju on viimaste sajandite vältel Eesti ühiskonnas märgatavalt vähenenud. Seda põhjustas peamiselt ligi 50 aastat kestnud Nõukogude okupatsioon, mil Eesti Vabariik ei olnud iseseisev. Meie põhjanaabrite, näiteks soomlaste jaoks mängib religioon aga tunduvalt olulisemat rolli kui eestlaste jaoks.

Nõukogude võimu ajal kiusati kristlasi taga, näiteks ei tohtinud pidada jõule, osaleda jumalateenistustel ega käia leerikoolis. Nüüdseks peavad paljud eestlased end ateistideks. Ateistid on inimesed, kes eitavad Jumala olemasolu. Leidub ka agnostikuid – inimesi, kes ei ole Jumala olemasolus kindlad.

Kristluse kõrval on maailma teiseks suureks religiooniks **islam**. Islamiusulised ehk moslemid tunnistavad ainujumalana Allahit ning peavad Muhamedi tema prohvetiks ehk Jumala sõnumitoojaks. **Muhamed** on ajalooline isik, kes 7. sajandi alguses hakkas kuulutama usku ainujumal Allahisse. Kui kristlaste ajaarvamise alguseks on Jeesuse kokkuleppeline sünniaasta, siis islamiusuliste ajaarvamise alguseks on aasta 622, mil Muhamed põgenes tagakiusamise tõttu Meka linnast Mediina linna ja rajas seal esimese islamiusuliste kogukonna.

Kui kristlaste püha raamat on piibel ja pühakoda kirik, siis moslemite püha raamat on **koraan** ning pühakoda **mošee**. Moslemite jaoks on oluline vaestele annetamine

ning paastumine aasta üheksandal kuul. Paastuaega nimetatakse **ramadaaniks**. Sel ajal ei tohi süüa ega juua päikesetõusust loojanguni. Võimalusel peaks iga islamiusuline käima elu jooksul ka palverännakul Mekas. Moslemite igapäevaseid palvetamisi võib näha näiteks Egiptuses või mõnel muul islamimaal – teatud heli ehk kutsungi peale alustatakse ühist palvetamist näoga Meka suunas. Kui oleme harjunud nägema kirikutes altarimaalidel Jeesust, siis islami kultuuriruumis ei tohi Muhamedi kujutada ei maalidel ega ka kuskil mujal.

Lisaks nimetatutele leidub Eesti ühiskonnas ka teiste religioonide esindajaid – näiteks budiste

ja hindusid, samuti maausulisi. **Hinduism** on maailma vanim religioon, hindudele on omane usk paljudesse jumalatesse. **Budismi** rajas umbes 500 a eKr ehk ligi 2500 aastat tagasi õpetlane Gautama, keda hakati hiljem Buddhaks nimetama. **Maausulised** aga peavad end eestlaste muinasusundi järgijateks. 2011. aastal luges end maausuliseks tuhatkond Eesti inimest.

Erinevate usundite tundmaõppimine aitab mõista eri rahvaste tõekspidamisi ja kultuuri ning ühtlasi vältida olukordi, kus võime tahtmatult riivata teist usku inimese väärtusi. Religioossed tõekspidamised on väga isiklikud ning neisse tuleb suhtuda alati lugupidavalt.

Usund on kitsamas mõttes religioosne süsteem, mis on omane teatud rahvusele, kultuurile või inimrühmale.

Vana hietamm Lääne-Virumaal Viru-Nigula vallas Samma külas Tammealuse hiies.

Kiigeoru ohvrikivi.

- **Nimeta peamisi Eestis esindatud usundeid ning kirjelda nende kombeid.**
- **Millist rolli mängib pühakoda ehk kirik tänapäeva inimeste elus? Milline roll oli kirikul aga näiteks 13.–14. sajandil?**
- **Vaadake koos õpetajaga klassis maailmakaardilt suuremate usundite leviala. Nimeta riike, kus on levinud maailma kaks suurimat religiooni.**

?

3. Inimeste võrdõiguslikkus ühiskonnas

Oled nüüd eelnevatest peatükkidest lugenud, et ühiskonna moodustavad väga erisugused inimesed, kes kuuluvad erinevatesse rahvustesse ja kellel on erinevad arusaamad usust, ajaloost, poliitikast jne. Oleme tänapäevases Euroopa kultuuriruumis harjunud, et kõik inimesed on võrdsed. Kas see on aga alati nii olnud?

Ühiskond ei ole alati võrdõiguslik olnud

Vanaajal nimetati Kreekamaad Hellaseks ning muistseid kreeklasi helleniteks. Sel perioodil ei tekkinud Kreekas kogu Hellast hõlmavat ühtset riiki, vaid sealne piirkond oli jagunenud linnriikideks ehk polis-teks, millest tuntumad olid Ateena ja Sparta. **Demokraatia** ehk rahva võim kujunes just Ateena linnriigis.

Tollal tähendas demokraatia, et ühiskonna, st linna ja seda ümbritseva maa-ala valitsemisest said osa võtta kõik vabad meessoost kodanikud. Ateena kodanike hulka ei loetud naisi, lapsi, orje, võõramaalastest barbareid ega teiste linnriikide – näiteks Sparta – kodanikke. Seega võib väita, et Ateena ühiskonnas ei tähendanud demokraatia veel võrdõiguslikkust.

On mõistetav, miks näiteks lapsed või võõramaalased ei saanud riigi valitsemisest osa võtta. Ka tänapäeval puudub lastel õigus osaleda riigi

valitsemises, sest nende elukogemus ning teadmised poliitikast ehk ühiskonna valitsemise kunstist pole veel küllalt suured. Võõramaalased aga ei pruugi olla riigivõimule piisavalt ustavad. Samas kui üks inimene on teise ori või kui keegi ei saa valida lihtsalt seetõttu, et ta on naine, siis **pole ühiskond võrdõiguslik**.

Vanaajast järgmine ajalooperiood oli keskaeg. Keskaegne ühiskond jagunes kolmeks **seisuseks**. Esimese seisuse moodustasid vaimulikud, teise feodaalid ehk isandalt (näiteks kuningalt) suure maatüki saanud isikud ning kolmanda seisuse talupojad ja linnainimesed. Kaks esimest seisust olid eelistatud: näiteks ei pidanud vaimulikud ja feodaalid makse maksma. Füüsilist tööd tegevatel talupoegadel tuli aga isandaid oma tööga ülal pidada ning linnas elavad inimesed pidid makse maksma seetõttu, et nad ei kuulunud vaimulike ja aadlike hulka. Nii võib väita, et ka keskaegne ühiskond polnud võrdõiguslik.

Demokraatia (rahva-
võim) on valitsemis-
vorm, mille puhul
osaleb rahvas võimu
teostamises kas otseselt
või valitud esindajate
(saadikute) kaudu.

Rootsi kuningas Gustav II Adolf (1594–1632) rajas Tartusse ülikooli. Uus kool oli mõeldud ka talupoegadele. Hoolimata sellest ei ole Rootsi-aegse ülikooli tudengite hulgast teada ühtegi eestlast (küll aga üks lätlane).

Uusajal Rootsi kuninga Gustav II Adolphi nõusolekul 1632. aastal Tartusse rajatud ülikoolis ei õppinud kogu 17. sajandi vältel ühtegi eestlast. Eestlased olid maarahvas, kel oli siinsetest ülemkihi moodustanud sakslastest palju vähem õigusi. Näiteks kuulusid rae- ehk linnavalitsuse liikmete hulka baltisakslased, mitte aga maa põlised elanikud eestlased. Eestlastega sarnane olukord oli ka uusajal Iirimaal elavatel iirlastel, kes olid surutud lihtrahva hulka ja kelle õigusi inglased märkimisväärselt piirasid. Seega võidakse inimese õigusi kitsendada ka rahvusliku kuuluvuse ja ajaloo vältel kujunenud võimuhete tõttu.

16. ja 17. sajandil kiusati Euroopas inimesi taga ka nende usu tõttu.

- **Miks nimetatakse Vana-Kreekat demokraatia ehk rahvavõimu sünnimaaks?**
- **Kuidas rikuti keskaegses ühiskonnas talupoegade õigusi?**
- **Too kaks näidet inimeste võrdsete õiguste rikkumise kohta tänapäeva ühiskonnas.**

Tänapäeval kehtib Eestis usuvabadus ning enamik ühiskonnaliikmeid ei hooli töökaaslase või vestluspartneri usulistest tõekspidamistest. 300–400 aastat tagasi oli aga religioonil palju suurem roll ning usu nimel oldi valmis sõdima.

Esimene piirkond maailmas, mis andis **naistele valimisõiguse**, oli Austraalia lähedal paiknev Uus-Meremaa, kus naistele anti õigus valida rahvaesindusorgani ehk parlamendi liikmeid **1893. aastal**. Meie lähinaabritest said esimesena naised valimisõiguse Soomes 1906. aastal.

Mitmes islamiriigis on naiste valimisõigus kehtestatud alles üpris hiljuti (21. sajandil). Saudi Araabias on alates 2015. aastast naistel õigus valida ja olla valitud.

Võrdõiguslikkus

on inimeste võrdsus seaduse ja kohtu ees, olenemata rassist, rahvusest, nahavärvist või muudest asjaoludest. Sooline võrdõiguslikkus tähendab naiste ja meeste võrdseid õigusi, kohustusi ja võimalusi.

?